

ПОДХОД ЗА ГРУПИРАНЕ НА ПОВЪРХНОСТНИ ВОДНИ ТЕЛА ПРИ ОЦЕНКА НА РИСКА И ОЦЕНКА НА СЪСТОЯНИЕТО

Групирането на водни тела в Басейнова Дирекция за управление на водите Дунавски район с център Плевен е наложително при оценката на риска и състоянието за Втория ПУРБ. Под *групиране* се разбира сдружаване на водни тела по определени критерии и пренасянето на оценката от едно водно тяло (мониторингов пункт) на друго или други водни тела, като са спазени подбраните критерии.

Ръководство № 3 по прилагане на РДВ /Рамковата Директива за водата 2000/60/ЕК/ „Анализ на натиска и въздействията” дава възможност, когато няма данни от наблюдение, за оценка на състоянието да се използва подобен аналогичен обект (водно тяло), за който съществуват данни. Допуска се, че оценката направена на база данните от мониторинг, може да се използва и за две или повече водни тела. За да бъде възможно прилагането на този подход за целите на анализа на натиска и въздействията съгласно РДВ, водното тяло за което съществуват данни, трябва да има *добро състояние*, тъй като противното би изисквало по-подробно проучване. Например, могат да бъдат групирани водни тела, подложени на подобни видове натиск; тела със сходни характеристики или тела в защитени територии.

При актуализацията на плана за управление на речните басейни БДУВДР Плевен отдели в отделни самостоятелни водни тела участъците от реките с /или без СОЗ/ речните водохващания предназначени за питейно водоснабдяване.

Базирайки се на тези основания БДУВДР Плевен пренася оценката на риска на повърхностните водни тела, за които има получени резултати от анализи на елементи за качество, отговарящи на изискванията по Приложение 5 на РДВ, върху водни тела, за които няма изпълнен цялостен мониторинг по следния начин.

Прилагане на групиране при оценката на състоянието на водните тела се извършва в следните случаи:

- ВТ, определени като зони за защита на питейни води
- ВТ, от конкретен специфичен тип („напр. пресъхващите реки „,)
- ВТ, които са получени при разделянето при актуализацията на ПУРБ и в тях не попада мониторингов пункт и няма натрупани данни.

За всеки от тези случаи групирането се извършва при съблюдаване на конкретни условия както следва:

1. Водни тела, определени като зони за защита на води, предназначени за пиене.

Всички водни тела, от които се водовзема вода за питейно-битово водоснабдяване /ПБВ/ имат обособени пунктове за мониторинг и план за мониторинг. Някои от водните тела, респективно мониторингови пунктове са включени в програми за собствен мониторинг, други в национални програми за физикохимичен и хидробиологичен /ХБ/ мониторинг, а трети и в други програми (напр. Нитратната Директива). По отношение на качеството на водата /състоянието на тези водни тела/ се поставят специфични по-строги цели, съгласно изискванията на Наредба 12/2002г. за качеството на повърхностните води, предназначени за ПБВ, като мониторингът на тези води (по националните програми и собствен мониторинг) е планиран съгласно изискванията на наредбата. Следва да се отчете, че анализът на биологичните елементи за качество /БЕК/ не е предмет на изискванията на Наредба 12/2002 г. В Приложение № 1 на наредбата не са предвидени анализи на БЕК, а само на физикохимични и микробиологични показатели. По тази причина в плана за собствен мониторинг за някои водни тела, които не са включени в националната програма за ХБ мониторинг, респ. пунктовете, не са планирани анализи на БЕК. В резултат на това липсват резултати от хидробиологичен мониторинг за някои **водни тела** определени като зони за защита на води, предназначени за ПБВ. Анализ на всички елементи за качество/ включително БЕК/ според изискванията на Ръководство № 7 за мониторинг на водите е извършен само на тези мониторингови пунктове, които са включени в Националната програма за мониторинг на води, респ. налични са необходимите данни само за тела, в които попадат тези пунктове. Затруднението за оценката на риска на някои водни тела, дойде от липсата на данни от проведен ХБ мониторинг, по горепосочените причини.

Това е основния мотив / причина да се предприеме процес по групиране на аналогични повърхностните водни тела и пренасяне на резултатите от БЕК и анализа на приоритетни вещества от едни на други.

Водните тела на повърхностните води предназначени за ПБВ са групирани при отчитане на следните няколко признака/критерии за прилагане на аналогична оценка:

- Водните тела са защитени зони за вода за пиене
- Имат еднакъв тип.
- Няма установен антропогенен натиск
- Анализът на стойности на физикохимичните показатели за качество показва добро състояние
- Ползване- за водоснабдяване на населението

2. Водни тела в пресъхващи /пониращи/ реки,които имат нестабилен променлив годишен отток

Затруднението за изготвяне на оценката на риска на водните тела, разположени във водосбора на Дунавските Добруджански реки възникна, поради не пълното изпълнение графика за планиран мониторинг от определените за това места. Причините за това са теоретично обосновани., а и нашите наблюдения от мониторинга потвърждават това

В рамките на планиран мониторинг за последните 5 години, лабораториите изпълняващи физикохимичния и хидробиологичен мониторинг съобщават за невъзможност да се извърши пробовземане, поради липса на вода в речното корито или иначе казано реката е пресъхнала. Има пунктове от националната програма за мониторинг /напр. река Хърсовска при с. Хърсово с честота на пробонабиране 4 пъти годишно за физикохимия/ за които в продължение на 9 месеца до 1 година не са получавани данни или други, които анализите са рядкост, почти инцидентни

Водните тела / речен тип R9 - Добруджански пониращи и временни реки (Losing and temporary rivers in the Dobrudja plateau) са отделени в самостоятелен тип, характеризиращ се със следните особености:

- Надморска височина <100 m.; интересен равнинен тип представен от малки до средни реки, които могат да бъдат временни (пресъхващи) с различна честота на пресъхване (ежегодно, веднъж на няколко години) и изчезващи (пониращи) в подземните води (сарматски водоносен хоризонт); Обикновено характера на дънното е смесица от финни субстрати, чакълесто-пясъчни участъци и камъни / скали. Един от малкото карстови

типове в България;

- Разпространение: Добруджанско карстово плато в България и Румъния;
- Ефекта на пресъхване прави речната екосистема изключително специфична с много ефемерни видове, хипореална фауна и видове, които могат да оцеляват в изолирани вирове / локви.

Основният мотив / причина да се предприеме процес на групиране на аналогични повърхностните водни тела от тип R9 и пренасяне на резултатите от биологичните елементи за качество и анализа на физикохимичните показатели от едни на други е еднаквост (аналогичност), определена въз основа на следните критерии :

1.Еднакъв тип R9

2.Еднаква географска характеристика- описана по-горе

3.Подобен / еднакъв по вид и съизмерим по степен антропогенен натиск:

- 88, 4% от територията на водосбора на пресъхващите реки попада в уязвима зона /съгл. Заповед РД 930/25.10.2010 г. на министъра на ОСВ/. Основен поминък на населението в този край е земеделие в т.ч. растениевъдство и животновъдство. Като процент от водосборната площ на всички Дунавски Добруджански реки на земеделските територии се падат 88, 4% ; на горските територии около 10%. Общият брой животни е 417 976,7.

- Средна до силна податливост на ерозия на голяма част от територията на водосбора на реките в Добруджа.

- Липса на големи промишлени предприятия/замърсители

На база натрупани данни от ФХ и ХБ мониторинг и направеният анализ на резултатите може да се заяви, че замърсяването на водите в пресъхващите реки се дължи най-вече от земеделие, непречистени отпадъчни води от канализации, не работещи или не докрай изградени ПСОВ, рекултивирани и нерекултивирани депа за неопасни отпадъци и др. подобни.

- Ползване - водите се ползват в голямата си част в селското стопанство. Основно с тях се поливат земеделските площи и пои добитъка. Някои от язовирите се използват за отглеждане на аквакултури /риби/. Не се ползват за питейно-битово водоснабдяване.

